UG HT S4-02
(DSC)

চাৰি বছৰীয়া স্নাতক পাঠ্যক্ৰম

(চি.বি.চি.এছ, এন ই পি ২০২০ অনুসৰি)

চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস

ইতিহাস

সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা সমাজ বিজ্ঞান অধ্যয়ন সত্ৰ

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

অধ্যাপিকা পাৰমিতা দাস, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
অধ্যাপক ৰাজীৱ সন্দিকৈ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড° বর্ণালী শর্মা কটন বিশ্ববিদ্যালয়

সমন্বয়ৰক্ষীঃ ড° সুকমায়া লামা, সহকাৰী অধ্যাপিকা, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়	*অৱিহণা যোগাইছে*	*ভাষান্তৰকাৰী*
১-৩	সংঘমিত্রা শর্মা, টিহু মহাবিদ্যালয়	দীপশিখা বর্মন,গৱেষক গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় (১-৩)
৪-৮	বিৱাজজ্যোতি ডেকা গৱেষক শিক্ষার্থী গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়	সংঘমিত্রা শর্মা, টিহু মহাবিদ্যালয় (৪) পল্লৱ বৰুৱা, সর্বদয়া মহাবিদ্যালয় (৫-৬) ৰীতা দাস, বৰনগৰ মহাবিদ্যালয় (৭-৮)
৯	ৰশ্মিতা ফুকন, কটন মহাবিদ্যালয়	কন্যা দাস
১০	সৌৰভ কুমাৰ, দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়	চেলিম মহম্মদ শইকীয়া
১১ আৰু ১৪	ইন্দ্রাণী ডেকা, প্রাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়	চেলিম মহম্মদ শইকীয়া
১২	পল্লৱ বৰুৱা, সর্বদয়া মহাবিদ্যালয়	পল্লৱ বৰুৱা, সর্বদয়া মহাবিদ্যালয়
১৩	ড° ইন্দ্রাণী চৌধুৰী এল চি বি মহাবিদ্যালয়	পল্লৱ বৰুৱা, সর্বদয়া মহাবিদ্যালয়
১৫	মৃদুৎপল গোস্বামী, দুধনৈ মহাবিদ্যালয় ড° সুকমায়া লামা কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়	চেলিম মহম্মদ শইকীয়া প্রবীণ চহৰীয়া

সম্পাদনা গোট ঃ

বিষয়বস্তু সম্পাদনা (ইংৰাজী সংস্কৰণ) ঃ **অধ্যাপিকা পাৰমিতা দাস,** গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ভাষা সম্পাদনা (ইংৰাজী সংস্কৰণ) ঃ **জয়ী দাস,** গৱেষক (তেজপুৰ বিশ্ববিদ্যালয়)
ভাষা সম্পাদনা (অসমীয়া সংস্কৰণ) ঃ **ড° ৰুণমনি বৰা ফুকন,** চন্দ্রপুৰ মহাবিদ্যালয়
গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ **ড° সুকমায়া লামা,** কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রথম প্রকাশ ঃ এপ্রিল, ২০২৫

ISBN : 978-93-89123-45-6

Copyright © Krishna Kanta Handiqui State Open University

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State Open University is made available under a Creative Commons Attribution-Non Commercial-Share Alike 4.0 License (international): http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/
For the avoidance of doubt, by applying this license KKHSOU does not waive any privileges or immunities from claims that it may be entitled to assert, nor does KKHSOU submit to the jurisdiction, courts, legal processes or laws of any jurisdiction.

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মুখ্য কার্যালয় ঃ পাটগাওঁ, ৰাণী গেট, গুৱাহাটী-৭৮১০১৭
উপমুখ্য কার্যালয় ঃ ৰেচম নগৰ, খানাপাৰা, গুৱাহাটী-৭৮১০২২; Web : www.kkhsou.in

বিষয় সূচী

খণ্ড ১

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ১ ঃ **প্রাক ঐতিহাসিক সংস্কৃতি** ৭-১৬
প্রত্নপ্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি, মধ্যপ্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি,
নৱপ্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি

অধ্যায় ২ ঃ **হৰপ্পাৰ সংস্কৃতি** ১৭-২৭
সংস্কৃতিৰ পৰিসৰ আৰু প্রকৃতি, হৰপ্পাৰ বাসিন্দাসকল, পতন

অধ্যায় ৩ ঃ **বৈদিক সংস্কৃতি** ২৮-৩৯
প্রাক বৈদিক যুগৰ সংস্কৃতি, পৰৱর্তী যুগৰ বৈদিক সংস্কৃতি

অধ্যায় ৪ ঃ **মৌর্য যুগত সাংস্কৃতিক বিকাশ** ৪০-৫০
সাহিত্য, কলা আৰু স্থাপত্য

অধ্যায় ৫ ঃ **মৌর্য যুগৰ পৰৱর্তী সময়ৰ সংস্কৃতি** ৫১-৬২
শুংগ-কন্ব যুগৰ কলা, সংগম যুগ, গান্ধাৰ আৰু মথুৰা চিত্রশৈলী

অধ্যায় ৬ ঃ **গুপ্তসকলৰ শাসনকালত হোৱা সাংস্কৃতিক বিকাশ** ৬৩-৭৭
সংস্কৃত সাহিত্যৰ বিকাশ, আঞ্চলিক ভাষাৰ সাহিত্যৰ বিকাশ,
গুপ্ত কলা-ভাস্কর্য, চিত্র, সংগীত; গুপ্ত স্থাপত্যশিল্প

অধ্যায় ৭ ঃ **গুপ্তসকলৰ পৰৱর্তী যুগৰ স্থাপত্যশিল্প, ভাস্কর্যশিল্প আৰু চিত্রশিল্প** ৭৮-৯২
নাগাৰা তথা দ্রাবিড় শৈলীৰ স্থাপত্য, ভাস্কর্য আৰু চিত্রশিল্পৰ

অধ্যায় ৮ ঃ **গুপ্তসকলৰ পৰৱর্তী যুগত হোৱা সাহিত্যৰ বিকাশ** ৯৩-১০৫
সংস্কৃত সাহিত্য, তামিল সাহিত্য (সংগম), ধর্মনিৰপেক্ষ সাহিত্য

অধ্যায় ৯ঃ **চুলতানসকলৰ যুগত কলা আৰু সাহিত্য** ১০৪-১১১
স্থাপত্য শিল্প, সুকুমাৰ কলা, ভাস্কর্য শিল্প, চিত্রশিল্প, সংগীতৰ বিকাশ
নৃত্য আৰু নাটৰ বিকাশ, সংস্কৃত আৰু আঞ্চলিক সাহিত্যৰ বিকাশ

অধ্যায় ১০ঃ **চুফী আন্দোলন** ১১২-১২২
চুফীবাদৰ উৎপত্তি, চুফীবাদৰ বিভিন্ন পন্থা, চুফীবাদৰ প্রভাৱ

অধ্যায় ১১ঃ **ভক্তি আন্দোলন** ১২৩-১৩৪
ভক্তি আন্দোলনৰ উৎপত্তি, ভক্তি আন্দোলনৰ বিভিন্ন পণ্ডিত,
ভক্তি আন্দোলনৰ অৱদান, মহিলা ভক্ত

অধ্যায় ১২ঃ **দক্ষিণ ভাৰতৰ কলা আৰু স্থাপত্য শিল্প** ১৩৫-১৪৪
ছোলা, পল্লৱ, চালুক্য আদি ৰাজবংশৰ পৃষ্ঠপোষকতাত হোৱা কলা
আৰু স্থাপত্য শিল্পৰ বিকাশ, মৌলিক বৈশিষ্ট্য, অৱদানসমূহ

অধ্যায় ১৩ঃ **মোগল যুগত হোৱা সাংস্কৃতিক বিকাশ** ১৪৫-১৫৯
সাহিত্য ঃ সংস্কৃত সাহিত্য, ইছলামীয় সাহিত্যৰ বিকাশ, আঞ্চলিক আৰু ধর্মনিৰপেক্ষ
সাহিত্যৰ বিকাশ, স্থাপত্য-ভাস্কর্য; মোগলৰ শাসনকালত হোৱা
চিত্রশিল্পৰ বিকাশ, ৰাজস্থানী চিত্রশৈলী, সংগীত

অধ্যায় ১৪ঃ **মোগল যুগত ধর্মীয় বিকাশ** ১৬০-১৭১
মোগল শাসকসকলৰ ধর্মীয় নীতি, হিন্দুত্ববাদ

অধ্যায় ১৫ঃ **অসমৰ নৱ বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ সাংস্কৃতিক অৱদান** ১৭২-১৮৫
বৰগীত, ভাওনা, বিভিন্ন বাদ্যযন্ত্র, সত্রীয়া নৃত্য

পাঠ্যবিষয় পৰিচয়

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সংশোধিত যান্মাসিক ব্যৱস্থাৰ কলা শাখাৰ স্নাতক কার্যসূচীৰ পঞ্চম যান্মাষিকৰ শিক্ষার্থীসকলৰ বাবে এই পাঠ্যবিষয়টো প্রস্তুত কৰা হৈছে। 'ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস' নাম দিয়া এই পাঠ্যবিষয়টোৱে সাংস্কৃতিক ইতিহাসৰ দৃষ্টিৰে ভাৰতীয় ইতিহাসত আলোকপাত কৰিছে। পাঠ্যবিষয়টোত মুঠ ১৫টা অধ্যায় সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

খণ্ড পৰিচয়

এইটো হ'ল পাঠ্য বিষয়ৰ প্রথম খণ্ড। এই খণ্ডত প্রাক ঐতিহাসিক কালৰ পৰা গুপ্তসকলৰ শাসনকালৰ পৰৱর্তী সময়ছোৱাৰ ভাৰতীয় সাংস্কৃতিক ইতিহাসৰ পৰিচয় দাঙি ধৰা হৈছে। খণ্ডটোৰ মুঠ ৮টা অধ্যায় আছে।

প্রথম অধ্যায়টোৰ নাম হ'ল প্রাক ঐতিহাসিক সংস্কৃতি। ইয়াত প্রত্নপ্রস্তৰ, মধ্যপ্রস্তৰ আৰু নৱপ্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে। হ�ৰপ্পাৰ সংস্কৃতি নমৰ দ্বিতীয় অধ্যায়টোৰ আলোচনাৰ বিষয় হ'ল হ�ৰপ্পা যুগ, ইয়াৰ সংস্কৃতি, বাসিন্দা আৰু হৰপ্পা সভ্যতাৰ পতন। তৃতীয় অধ্যায় বৈদিক সংস্কৃতিত বৈদিক যুগৰ আৰম্ভণি আৰু পৰৱর্তী সময়ৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। চতুর্থ অধ্যায়ৰ শিৰোনাম হ'ল মৌর্য যুগত সাংস্কৃতিক বিকাশ। ইয়াত মৌর্য যুগৰ অধীনত হোৱা সাহিত্য, কলা আৰু স্থাপত্যৰ বিকাশ আলোচনা কৰা হৈছে। মৌর্য যুগৰ পৰৱর্তী সময়ৰ সংস্কৃতি শীর্ষক পঞ্চম অধ্যায়ত মৌর্য শাসন ওৰ পৰাৰ পাছত ক্ষমতালৈ অহা শাসকসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত হোৱা কলা-সংস্কৃতিৰ বিকাশ আলোচনা কৰা হৈছে। ষষ্ঠ অধ্যায় গুপ্তসকলৰ শাসনকালত হোৱা সাংস্কৃতিক বিকাশত গুপ্ত বংশৰ শাসকসকলখ পৃষ্ঠপোষকতাত হোৱা কলা-সংস্কৃতিৰ বিকাশত আলোকপাত কৰা হৈছে। সপ্তম অধ্যায়ৰ শিৰোনাম হ'ল গুপ্তসকলৰ পৰৱর্তী যুগৰ স্থাপত্য শিল্প, ভাস্কর্য শিল্প আৰু চিত্রশিল্প। অধ্যায়টোত গুপ্ত যুগ ওৰ পৰাৰ পাছত হোৱা স্থাপত্য, ভাস্কর্য আৰু চিত্রশিল্পৰ অগ্রগতি আলোচনা কৰা হৈছে। গুপ্তসকলৰ পৰৱর্তী যুগত হোৱা সাহিত্যৰ বিকাশ নামৰ অষ্টম অধ্যায়টোত আলোচনা কৰা প্রধান বিষয়টো হ'ল গুপ্ত শাসন ওৰ পৰাৰ পাছত সাহিত্যৰ ক্ষেত্রখনত হোৱা বিকাশ।

এই খণ্ডটি অধ্যয়ন কৰোঁতে আপুনি প্রত্যেকটো অধ্যায়তে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব। এইবাকচবোৰ কিছুমান হৈছে 'জানি থোৱা ভাল' শব্দকেইটাৰ উল্লেখ থকা বাকচ। এই বাকচসমূহত মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছুমান গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ সম্ভেদ আছে। কোনো কোনো অধ্যায়ত 'চিন্তা-চর্চা কৰক' শীর্ষক বাকচত নির্দিষ্ট পাঠ্যবিষয় অধ্যয়নৰ কিছুমান ব্যৱহাৰিক দিশ উত্থাপিত হৈছে যাতে সেই দিশসমূহৰ অনুশীলনীৰ মাধ্যমেদি শিক্ষার্থীয়ে সেই সম্পর্কীয় বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা আগবঢ়াব পাৰে। আকৌ 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ'যোগে আগবঢ়োৱা প্রশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্রগতিৰ সম্পর্কে স্ব-পৰীক্ষণৰ সুবিধা দিব। অৱশ্যে 'অগ্রগতিৰ ক্ষতিয়ান' শীর্ষক শাখাটোত 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ'ৰ প্রশ্নাৱলীৰ উত্তৰ নিদি কেৱল উত্তৰসমূহৰ ৰূপ ৰেখা দিয়া হৈছে। তাৰ আধাৰত শিক্ষার্থীয়ে উত্তৰসমূহ লিখি উলিয়াব লাগিব। অধ্যায়ত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শাখাত উল্লেখ থকা গ্রন্থসমূহ সাৰথি স্বৰূপ। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আৰ্হি প্রশ্ন' হিচাপে কেইটামান প্রশ্নৰ আৰ্হিও তুলি দিয়া হৈছে। শেষৰ অধ্যায়টিৰ 'প্রসংগ পুথি'ৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। সেইকেইখন পুথিৰ সহায়েৰেই মূলতঃ এই পাঠ্যবিষয়ত উল্লেখ থকা অধ্যায়সমূহ প্রস্তুত কৰা হৈছে। শিক্ষার্থীয়ে বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেইকেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

পাঠ্যবিষয় পৰিচয়

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সংশোধিত যান্মাসিক ব্যৱস্থাৰ কলা শাখাৰ স্নাতক কার্যসূচীৰ পঞ্চম যান্মাষিকৰ শিক্ষার্থীসকলৰ বাবে এই পাঠ্যবিষয়টো প্রস্তুত কৰা হৈছে। 'ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস' নাম দিয়া এই পাঠ্যবিষয়টোৱে প্রাক ঐতিহাসিক যুগৰ পৰা নৱ-বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ কালছোৱালৈকে ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাসত আলোকপাত কৰিছে। পাঠ্যবিষয়টোত মুঠ ১৫টা অধ্যায় সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

খণ্ডবিষয়ৰ পৰিচয়

এইটো হ'ল পাঠ্য বিষয়ৰ দ্বিতীয় খণ্ড। ইয়াত ভাৰতত চুলতানসকলৰ ৰাজত্বকালত হোৱা সাংস্কৃতিক বিকাশৰ পৰা আৰম্ভ হৈ অসমত চলা নৱ বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ সময়ছোৱালৈকে হোৱা সাংস্কৃতিক অগ্রগতি আলোচনা কৰা হৈছে। এই খণ্ডটোৰ মুঠ ৭টা অধ্যায় আছে। নৱম অধ্যায়টোৰ শিৰোনাম হ'ল চুলতানসকলৰ যুগত কলা আৰু সাহিত্য। ইয়াত চুলতানসকলৰ শাসনকালত হোৱা সাহিত্য, নৃত্য, সংগীত, স্থাপত্যশিল্পৰ বিকাশ সম্পর্কে বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে। চুফী আন্দোলন নামৰ দশম অধ্যায়ত আলোচিত বিষয়বোৰ হ'ল চুফীবাদৰ উৎপত্তি আৰু মধ্যযুগৰ ভাৰতত চুফী আন্দোলনৰ প্রভাৱ। একাদশ অধ্যায়ৰ শিৰোনাম হ'ল ভক্তি আন্দোলন। ইয়াত ভক্তি আন্দোলনৰ উৎসৰ লগতে ভাৰতীয় সাংস্কৃতিক ক্ষেত্রখনত বিভিন্ন ভক্তিবাদী পণ্ডিতে আগবঢ়োৱা অৱদানৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। দ্বাদশ অধ্যায়টোৰ নাম হ'ল দক্ষিণ ভাৰতৰ কলা আৰু স্থাপত্য শিল্প। ইয়াত ছোলা, পল্লৱ আৰু চালুক্য আদি ৰাজবংশৰ পৃষ্ঠপোষকতাত দক্ষিণ ভাৰতত হোৱা কলা আৰু স্থাপত্য শিল্পৰ বিকাশ সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে। মোগল যুগত হোৱা সাংস্কৃতিক বিকাশ হ'ল ত্রয়োদশ অধ্যায়ৰ শিৰোনাম। ইয়াত মোগল শাসকসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত হোৱা কলা, সাহিত্য আৰু স্থাপত্য শিল্পৰ বিকাশত আলোকপাত কৰা হৈছে। চতুর্দশ অধ্যায়টোৰ নাম হ'ল মোগল যুগৰ ধর্মীয় বিকাশ। ইয়াত মোগল শাসকসকলে হিন্দু প্রজাৰ প্রতি দেখুওৱা ধর্মীয় মনোভাৱ সম্পর্কে আলোচনা কৰা হৈছে। পঞ্চদশ অধ্যায়টোৰ শিৰোনাম হ'ল অসমৰ নৱ বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ সাংস্কৃতিক অৱদান। ইয়াত নৱ-বৈষ্ণৱ সংস্কৃতি আৰু ইয়াৰ সৈতে জড়িত সংগীত, নৃত্য, নাট, ভাওনা আদি দিশ বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে।

এই খণ্ডটি অধ্যয়ন কৰোঁতে আপুনি প্রত্যেকটো অধ্যায়তে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব। এইবাকচবোৰ কিছুমান হৈছে 'জানি থোৱা ভাল' শব্দকেইটাৰ উল্লেখ থকা বাকচ। এই বাকচসমূহত মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছুমান গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ সম্ভেদ আছে। কোনো কোনো অধ্যায়ত 'চিন্তা-চর্চা কৰক' শীর্ষক বাকচত নির্দিষ্ট পাঠ্যবিষয় অধ্যয়নৰ কিছুমান ব্যৱহাৰিক দিশ উত্থাপিত হৈছে যাতে সেই দিশসমূহৰ অনুশীলনীৰ মাধ্যমেদি শিক্ষার্থীয়ে সেই সম্পর্কীয় বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা আগবঢ়াব পাৰে। আকৌ 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ'যোগে আগবঢ়োৱা প্রশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্রগতিৰ সম্পর্কে স্ব-পৰীক্ষণৰ সুবিধা দিব। অৱশ্যে 'অগ্রগতিৰ ক্ষতিয়ান' শীর্ষক শাখাটোত 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ'ৰ প্রশ্নাৱলীৰ উত্তৰ নিদি কেৱল উত্তৰসমূহৰ ৰূপ ৰেখা দিয়া হৈছে। তাৰ আধাৰত শিক্ষার্থীয়ে উত্তৰসমূহ লিখি উলিয়াব লাগিব। অধ্যায়ত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শাখাত উল্লেখ থকা গ্রন্থসমূহ সাৰথি স্বৰূপ। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'আর্হি প্রশ্ন' হিচাপে কেইটামান প্রশ্নৰ আর্হিও তুলি দিয়া হৈছে। শেষৰ অধ্যায়টিৰ 'প্রসংগ পুথি'ৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। সেইকেইখন পুথিৰ সহায়েৰেই মূলতঃ এই পাঠ্যবিষয়ত উল্লেখ থকা অধ্যায়সমূহ প্রস্তুত কৰা হৈছে। শিক্ষার্থীয়ে বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেইকেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।

অধ্যায় ১ ঃ প্রাক্-ঐতিহাসিক সংস্কৃতি

অধ্যায় গাঠনিঃ

১.১ উদ্দেশ্য
১.২ পৰিচয়
১.৩ প্রত্ন প্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি
১.৪ মধ্যপ্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি
১.৫ নৱপ্রস্তৰ যুগৰ সংস্কৃতি
১.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
১.৭ অধিক জানিবলৈ
১.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান
১.৯ আৰ্হি প্রশ্ন

১.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি —

- প্রাক্-ঐতিহাসিক সংস্কৃতিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব,
- প্রত্নপ্রস্ত, মধ্যপ্রস্ত আৰু নৱপ্রস্তৰ যুগৰ জীৱন, খদ্যাভাস, আৰু আহিলা সমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব পাৰিব, আৰু
- প্রাক্-ঐতিহাসিক যুগৰ প্রাৰম্ভিক কালত হোৱা গাওঁ বসতিৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব।

১.২ পৰিচয়

'ভাৰতৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস' নামৰ খণ্ডটোৰ এইটো প্রথম অধ্যায়। এইটো অধ্যায়ত প্রাক্-ঐতিহাসিক যুগৰ নিবাস, তেওঁলোকৰ জীৱনশৈলী আৰু স্থায়ী বসতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। প্রাক-ঐতিহাসিক যুগে লিখিত ইতিহাসৰ আগৰ কালছোৱাক সূচায়। ভাৰতৰ ইতিহাসৰ প্রাক্-ঐতিহাসিক যুগক ইতিহাসবিদ সকলে বিভিন্ন ক্রমবিৱর্তনৰ স্তৰত ভাগ কৰিছে। এইটো অধ্যায়ত আমি প্রাক্-ঐতিহাসিক যুগৰ লোকসকলৰ জীৱন, খাদ্যাভাস আৰু তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰা আহিলাবোৰৰ বিষয়ে মূলতঃ জানিবলৈ পাম। প্রাক্-ঐতিহাসিক যুগত মানৱজাতিৰ জীৱনধাৰণ আৰু বসতিৰ বাবে পৰিবেশৰ ওপৰত নির্ভৰশীল আছিল। সেই সময়ৰ লোকসকলৰ জীৱনধাৰণ আৰু বসতি পৰিবেষ্টিত জলবায়ুৰ ওপৰত নির্ভৰশীল আছিল।

মানৱ সভ্যতাৰ বিৱর্তনৰ লগতেই প্রাক্ঐতিহাসিক যুগৰ আৰম্ভণি ঘটিছিল। ঐতিহাসিকসকলে মত পোষণ কৰিছে যে পৃথিৱী উৎপত্তি হৈছিল প্রায় ৪.৫ বিলিয়ন বছৰ আগতে আৰু মানৱ সভ্যতাৰ আৰ্বিভাৱ ঘটিছিল ২,০০,০০০ বছৰ আগতে।